

Vålerenga – et ståsted for livet – side 4
Dødsbrannen i Hedmarksgata i 1956 – side 10-11
Etterstadgutt vant toppgevinst i NRK – side 13

VÅLERENGA HISTORIELAG - vi tar vare på fortiden for fremtiden

nr. 2 - 2019
22. årgang

MER GAMMELT ENN NYTT

Østkantspillet: Neste kamp – side 2 og 5-7

Bydelsvandring på Kampen – side 2

Medlemsmøte 10. september – side 2 og 15

Av Even Haugseth

Gå ikke glipp av storoppsetningen “Neste kamp” i parken – Dette blir gøy!

Sommeren er i gang, og historielaget hadde 4. juni sin bydelsvandring på Vålerenga. Den lyse junikvelden ble vellykket med fint vær og bra frammøte både av våre egne medlemmer og våre gjester fra Kampen historielag. Det er første gang vi har felles vandring, men det er egentlig ingen dum ide, for de nabobydelene her i øst har mye til felles. Vi brukte 2 timer på å komme oss gjennom ruta vår fra Galgeberg til Sotahjørnet, og det virket som de frammøtte virkelig var interesserte i Vålerengas spennende historie. Det ble også tid til å svare på flere spørsmål underveis. Torsdag 5. september er det vår tur til å besøke Kampen og høre om deres nærhistorie. Hovedtema for vandringa vil være knyttet til innlemmelsen av Kampen i Kristiania, og hva dette betydde for utviklingen av bydelen. Kampen før og etter byutvidelsen i 1878. Vi gleder oss til det. Frammøtet blir kl. 18.00 i krysset Rolf Hofmos gate/Hedmarksgata, altså i grenseområdet mellom Kampen og Vålerenga. Vi gleder oss til dette.

Før det håper vi på en fin sommer, og når skolen så vidt er i gang igjen, kan vi glede oss til mere historie i parken ved kjerka vår. 23. august til 1. september settes det for første gang opp stort teater i parken. Det er Jon Vidar Tidemand som tok initiativet til denne stormønstringen. Han var med og spilte i stykket “Neste kamp” på Oslo Nye Teater i VIF’s store jubileumsår 2013. Mange av dere så sikkert den forestillingen som var en kavalkade gjennom Vålerengas historie. Kanskje gikk du glipp av det den gangen? Mange vil sikkert mer enn gjerne oppleve dette igjen. Husk bare å få med familie og venner også. Forestillingen passer for alle aldre. Denne gangen er hele Vålerenga med på oppsetningen, for både skolemusikken, janitsjaren, mannskoret, skolen og miniklanan er med. I tillegg kommer bl.a. kjente skuespillere som Anders Hatlo, Johannes Joner, Kari-Ann Grønsund og Mads Jørgensen. En som ikke trenger ytterligere presenta-

sjon er Einar Gelius, som er gjesteskuespiller. Våre venner som tidligere har spilt gateteater på Vålereenga, Akerselva kultur- og teaterlag, er også med. Det blir sang og musikk med ingen ringere enn Trond Ingebretsen, opphavsmannen til sangen “Vålerenga kjerke”. I og med at det i år er 40 år siden kjerka brant, har manusforfatter Kjetil Indregard tatt med en sekvens om dette i oppsetningen også, så her blir det dramatisk. Historielaget bidrar også med en utstilling i kjerka med bl.a. bilder av kjerkebrannen på fredagene og lørdagene. Der inne blir det også anledning til å få møte noen av VIF’s bohemer før vi tar dere med på vandring rundt i gatene. Det blir konserter med bandene “Gatas parlament” og “Islandsgate” i løpet av disse dagene. Det er viktig at hele Vålerenga støtter opp om dette arrangementet ved å komme på forestillingene, for hvis dette er vellykket, så er planen at det blir teater i parken hvert år de neste 5 åra. Ikke glem å kjøpe billetter, se plakat på side 5.

Vårt første medlemsmøte til høsten finner sted 10. september. Da får vi igjen gleden av å møte Tom Nordlie fra Vålerenga. Han var hos oss for snau 2 år siden. I og med at han er opptatt av byen vår, lar vi han denne gang fortelle og vise bilder herifra. På samme møte kommer også våre venninner fra Vålerengen pikekor.

Vi ønsker alle våre medlemmer en riktig god sommer og velkommen til et tettpakket høstprogram allerede fra slutten av august.

God sommer!

Forside:
Vålerenga kirke med parken i sommerdrakt 1993.
Nå blir dette blir arenaen for et storslagent teater
om Vålerengas historie 23. august – 1. september.

Foto: Bjørn Granlund.

av Jarle Teigøy

Parti fra Etterstadgata med nr. 18 til venstre. Eneret J. H. Küenholdt A/S. Foto: Wardenær.

Etterstadgata hadde navnet før byutvidelsen i 1878. Det var også naturlig i og med at dette var gata som lå nærmest Etterstad og som førte dit. Etterstadgata ender ved Gjøvikbanen i ei bru over til Etterstad. I gamle dager bodde det mange vognmenn i gata, og det huset også Vålerengas største handelsfjøs. Bratlies skismøringsfabrikk hadde sin virksomhet her fra 1925 til 1975. Vålerengen bo- og servicesenter - tidligere Vålerengen gamlehjem - ligger også her.

Vålerenga - et ståsted for livet - Del 2

av Lasse Breen og Jarle Teigøy

Lasse Breen er oppvokst på Vålerenga og er i dag leder av VIF's Aldermannsliga. I fjor høst begynte han å skrive om sitt liv på Vålerenga. Vi har spurt Lasse, som er medlem av historielaget, om vi kan benytte noe av dette i en fast spalte fremover.

I Mer gammelt enn nytt, nr. 1, 2019 ble det oppgitt feil årstall på Lasses klassebilder. Dette var det flere av leserne som reagert på, så takk for tilbakemeldingene! De riktige årstallene var 1953 og 1955. Lasse beklager så mye.

Lasse Breen - som 5-åring, og litt eldre.

Livet i Vålerenggata 5 gikk videre.

Vi var jo på midten av 1950 tallet, folk fikk seg trygge jobber, ble læregutter, jentene fikk arbeide, ble forelska og krigen var slutt. Det lå en optimisme over landet, og alle mente, aldri mer krig i Europa.

Gårdsplassen i Femmer'n var ikke så stor, men mange som bodde der ønsket seg en aktivitet. Fattern sprøyta vann på vinteren, og det ble is. Vi gikk på skøyter!

Jeg ble glad og stolt, - han ble jo en populær vaktmester, Ståle Bentsen i 4. etasje hadde jo gulltann, og faren hans var purser i SAS, kom hjem fra jobb etter å ha reist verden rundt med 2 striper i uniformen sin. Vi smågutta så han komme gjennom porten med veska si, - hadde sikkert noe fint med til Ståle.

Den tida drakk arbeiderne etter arbeid.

Hadde ikke bil, - og følte ikke nok ansvar for «kjerring og unger».

Muttern jobba jo på Smestad seint 3 dager i uka, og jeg i ca. 8-10 årsalderen sto mange ettermiddager å venta på trikkeholdeplassen ved Frelsesarmeen på 6'er'n og 16 trikken for å se om Fattern kom.

Jeg hadde vært med han i Fyrhuset i kjeller'n, - han hadde en fast runde hver dag for å sjekke at alt var ok. Noen dager måtte jeg ta den runden. Jeg tenkte det var bedre han fikk sove.

Jeg var veldig lei meg og sint på han, men da jeg gikk inn på soveværelse og så han var trygt hjemme og sov tenkte jeg;

Du kommer ikke hjem med uniform og striper, men du er faren min, og jeg er glad i deg som DU er. Men jeg misunner gulltanna til Ståle...

ENDELIG

Var 8-9 år og sykla rundt på Vålerenga med kompis, - tok en tur ned til St. Halvards plass. I en undergang mot togskinene var det trapper, og vi måtte løfte syklene opp trappa. Jeg holdt sykkern i styret, og en annen holdt på bagasjebrettet.

Han bak dytta til, - og jeg fikk styret rett inn i tenna!

Halve fortanna var borte, - og jeg JUBLA!

Rett hjem til Muttern, ringte på, åpna munn med en halv fortann og sa : Nå får jeg også gulltann som Ståle i 4. etasje!!

Muttern reagerte med gråt og ble lei seg, - noe jeg da ikke forsto. R.I.P. Ståle.

Tannlege fru Holden i Arendalsgata 1 ordna med en fin gulltann.

Har mista gulltanna 2 ganger på ca. 65 år.

Først en vinterkveld i Femmern et par år senere, - basa og lekte i snøen med de andre unga, - så fikk jeg en beksømsstøvel i munn, - hvor er tanna?

Lommelykter ble henta, - og etter en god stund, - der lå 'n og skinte! Fru Holden fiksa den på plass igjen, - flink den dama.

Har jo møtt en del tannleger opp gjennom åra, alle har ønsket å bytte ut gulltanna med en flott hel og hvit tann, og alle har fått et rungende svar, - NEI, - denne er min, og selv om den er liten, er den en stor del av meg.

NESTE KAMP ØSTKANTSPELLET KJERKA

2019

23.08 kl. 19.00 (PREMIERE)

24.08 kl. 18.00

25.08 kl. 20.00

28.08 KONSERT:

Bjølse Valsemølle - Gatas

Parlament - Islandsgate

30.08 kl. 19.00 (VFAS)

31.08 kl. 18.00

01.09 kl. 13.00 (VIF)

VÅLERENGAPARKEN 23. AUGUST - 1. SEPTEMBER

Manus: Kjetil Indregard

Medvirkende: Anders Hatlo, Johannes Joner, Kari-Ann Grønsund, Mads Jørgensen, Helle Haugsgjerd, Jon Vidar Tidemand, Marte Vestby, Morten Kleppo, Emil Smørvik, Akerselva Kultur- og Teaterlag, Vålerenga skole og Miniklanen.

Gjesteskuespiller: Einar Gelius

Artist: Trond Ingebretsen

Orkester: Vålerenga Janitsjar og Vålerenga Skoles Musikkorps

Kor: Vålerenga Mannskor

Regi: Johannes Joner og Mads Jørgensen

Billetter: Ticketmaster og Sjappa

Pris:

- Ordinær: 365,- (inkl. avgift)

- Konsertpris er 375,- (inkl. avgift)

- Barn u/ 16 år: 265,- (inkl. avgift)

- Pakke: Forestilling + konsert: 600,- (inkl. avgift) - Selges kun i Sjappa

NESTE KAMP - en krønike fra Vålerenga

av Jon Vidar Tidemand. Foto: Jarle Teigøy

Østkantspillet skal bli Oslos første spell. Et spell om Oslo øst, for Oslo øst, av folk fra Oslo øst. Et spell som engasjerer hele bydelen, hele østkanten. En årlig folkefest på Vålerenga.

Neste kamp følger, gjennom hundreåringen Henrys øyne, en familie på Vålerenga i fire generasjoner. Vi blir med på en spennende reise gjennom bydelens og Oslos historie. Forestillingen viser både kjærligheten til bydelen og til bohemkulturen, med mye nostalgi og de gode historiene.

Neste kamp ble oppført på Oslo Nye Teater i 2013, i forbindelse med Vålerengens Idrettsforenings hundreårsjubileum. Med over 15000 besøkende var forestillingen en ubetinget suksess. Forestillingen spilte i så måte en sentral rolle under jubileumsåret. Den tok et helt nytt publikum inn i teatersalen, et publikum i alle aldersgrupper, fri for alle uskrevne regler for hvordan et teaterpublikum skal være. Et publikum som kom med supporterskjørt, flagg og bannere, og ble en del av forestillingen. Med tilrop, kommentarer og sang skapte de en unik atmosfære, ulikt noe man noensinne har sett i et norsk teater.

Dette ønsker vi å gjenskape og dyrke. Vi ønsker å flytte forestillingen ut fra teatersalens rammer og ut i det fri, hjem til Vålerenga. Forme manus og regi til å passe spellformen, og å utforske de mulighetene som ligger i nettopp dette. Østkantspillet skal gi Vålerenga og bydelen et kulturløft, og være et årlig samlingspunkt for folk på østkanten. Vi vil lage en tradisjon vi er stolte av, der vi inkluderer så mange deler av lokalmiljøet som mulig. Forestillingen besettes av både profesjonelle og amatører i rollene og orkesteret, og i alle aldersgrupper. Spillet skal holde et høyt kunstnerisk nivå, og være et lærerikt og trygt sosialt samlingspunkt for hele produksjonen.

Neste Kamp, originalen, er altså spilt. Den skal få leve i folks minner. Østkantspillet bruker *Neste Kamp* som utgangspunkt for handlingen, men manuset vil hver år skrives noe om, formes og tilpasses et nytt premiss for gjeldende års spell. Spillet skal hvert år by på overraskelser både i form av innhold, regi og medvirkende. Manuset er en dokumentarisk fiksjonsfortelling, en krønike. I år med fokus på bl.a. Vålerenga kjerke, 40 år siden brannen. Hovedrollen innehas av Anders Hatlo. Ellers medvirker bl.a. Johannes Jøner, Kari-Ann Grønsund og Einar Gelius. Musikk og artist: Trond Ingebretsen. Orkester: Vålerenga Janitsjar og Vålerenga Skoles Musikkorps.

Og ikke minst er Vålerenga Historielag/VIFs historiegruppe medarrangør med egen bydelsvandring og utstilling på fire av dagene. Her vil Jarle Teigøy, Even Haugseth og Bjørn Arild Gjerdalen ta publikum med på rundtur på Vålerenga, og vi får møte bl.a. de ekte bohemen Terje "Henger'n" Hellerud og Helge "Bonden" Sørli.

Vel møtt til en helt spesiell opplevelse!

SPILEPLAN; ØSTKANTSPILLET 2019

- **Torsdag 22. august Kl 19: Generalprøve.**
- **Fredag 23. august**
Kl 12: Skoleforestilling - Vålerenga Skole
Kl 17: Bydelsvandring (Vålerenga Historielag)
Kl 19: PREMIERE
- **Lørdag 24. august**
Kl 12: Åpen scene for unge lokale aktører
Kl 15: Bydelsvandring (Vålerenga Historielag)
Kl 18: FORESTILLING
- **Søndag 25. august**
Kl 15: Ekstraforestilling
Kl 18: Bodø/Glimt-VIF (storskjerm)
Kl 20: FORESTILLING
- **Mandag 26. august Kl 19: Ekstraforestilling**
- **Tirsdag 27. august Kl 19: Ekstraforestilling**
- **Onsdag 28. august**
Kl 19: Konsert: Islandsgate, Bjølsen Valsemølle og Gatas Parlament
- **Torsdag 29. august Kl 19: Ekstraforestilling**
- **Fredag 30. august**
Kl 17: Bydelsvandring (Vålerenga Historielag)
Kl 19: FORESTILLING
- **Lørdag 31. august**
Kl 15: Bydelsvandring (Vålerenga Historielag)
Kl 18: FORESTILLING
- **Søndag 1. september**
Kl 11: Gudstjeneste
Kl 13: FORESTILLING, VIF-Breddebilletten

Første leseprøve 1. juni i Vålerenga kirke. Nærmest sees hovedrolleinnehaver Anders Hatlo og Kari-Ann Grønsund.

Hele staben samlet utenfor Vålerenga kirke der scenen vil være.

Medlemsmøtet 9. april

av Håkon Olav Harald Engh

Styreleder Even Haugseth ønsket velkommen til de omlag 75 interesserte som hadde funnet veien til menighetssalen på sesongens andre og siste medlemsmøte. For å komme uavbrutt gjennom et uvanlig innholdsrikt program brøt vi en gammel tradisjon ved å starte salget av vaffer og kaffe først.

Det kan vel med rette sies at Even denne gangen kunne introdusere hele tre hovedtemaer, og her holdt vi oss iallfall til tradisjonen ved å åpne med dagens kåseri. Brannmann, redningsmann, huleforsker og dykker Ronny Arnesen kjente vi fra før. Tidligere har han fortalt oss bl.a. om dykking til vraket av den tyske krysseren Blücher, som ble senka i Drøbaksundet på dagen 79 år før kveldens møte. Denne gangen fortalte han fra den siste boka si, «Gjemte og glemte steder», og gikk bokstavelig talt under jorda.

Tyskerne sto bak mengder av byggverk både over og under bakkenivå i okkupasjonstida fra 1940 til 1945. I vår travle hverdag tenker vi ikke på at under føttene våre, under gatene i byen, finnes en verden som er ukjent for de fleste av oss. Det er neppe noen som kjenner den så godt som Ronny Arnesen gjør. Han har besøkt

de fleste av bunkerne. Noen av dem er avstengt og forbudt område, men Arnesen har ikke alltid tatt bryet med å be om lov til å gå inn. Det er som kjent ofte lettere å få tilgivelse enn tillatelse. De mest myteomspundne systemene av bunkere finnes i Ruseløkka-området, spesielt rundt og under Cort Adelers gate. Her ligger fem bunkere, og rykter vil ha det til at alle fem skal ha vært forbundet med tunneler. Under Oslo Handelsgym er en av bunkerne innredet som museum. Her finnes bl.a. gaver fra Adolf Hitler til ministerpresident Vidkun Quisling og gjenstander etter reichskommissar Joseph Terboven, bl.a. paradedolken hans. Også ting fra hjemmefronten er utstilt. Under Scandic Hotell tvers over gata finnes en freda bunker. At Terboven bodde på det daværende hotellet sannsynliggjør at det kan ha vært en tunnel mellom de to.

Under gamle Ruseløkka skole, som nå er revet, finnes en annen bunker med en interessant historie også etter krigen. Her satt nemlig etterretningsvesenet og lytta til langt inn på '80-tallet. Og her surra og gikk båndopptakerne døgnet rundt, året rundt. I dag står rommet under byantikvarens beskyttelse.

Under Cort Adelers gate 33 holdt etterretningsstaben til fra 1953 og oversatte det som ble fanga opp under skolen. Det er god grunn til å tro at de fleste som satt der beherska russisk språk. Bunkeren hadde 2-3 meter tjukke vegger av betong og var så solid at da den ble revet med svære maskiner i 2016, tok jobben tre hele uker.

Den største bunkeren under byen er på hele 1200 kvadratmeter og ble bygget ved Blindern i 1942. Den ligger 16 meter under bakken og har tre innganger. Også den ble brukt av etterretningsvesenet etter krigen, men offisielt het det at det var Meteorologisk Institutt som holdt til der. Virksomheten ble lagt ned i 1992, da den «kalde krigen» tok slutt.

Også på våre trakter ble det anlagt bunkere. De fleste som bor eller vanker på Vålenga har sett jernporten i Danmarks gate, i muren under parken. Dette er åpningen til en bunker som ble bygget av det danske entreprenørfirmaet Christensen & Nielsen i 1942 på oppdrag fra tyskerne. Det var også en utgang foran kirken, midt i den nåværende gangveien, men den ble murt igjen etter krigen. I dag er det meste av bunkeren fylt med vann, og Arnesen

beskrev det som en fantastisk spennende opplevelse å sveve innover.

Å utforske byens underverden er ingen spøk. Problemer og farer kan lure overalt. Noen av bunkerne er fylt med vann. Vannet kan være sterkt forurensa og kan i tillegg til dårlig sikt også by på kloakk og mye annet. Plutselig regn kan også skape akutt farlige situasjoner, ved at tilsig kan samle seg forbausende fort og fylle opp hulrommene. Dykkerutstyr med surstoffmaske er derfor ofte nødvendig. Man kan også møte trange passasjer, svevestøv, gasser og mye annet. For en erfaren dykker og grotteutforsker som Ronny Arnesen har alt dette bare pirret nysgjerrigheta og utforskertrangen. Det han har sett og erfart er beskrevet i den nyeste boka hans, som også var til salgs på medlemsmøtet. Nå som forrige gang han besøkte oss, var han nøye med å understreke at en absolutt betingelse for å dyrke denne interessen, er å forlate stedene slik de var da man kom. Ikke noe annet enn fotspor skal legges igjen. For vår egen del kan vi bare føye til at den som eventuelt plages av klaustrofobi eller en anelse vannskrekk, bør finne seg en annen hobby.

Neste innslag var noe som kanskje burde ha funnet sted for lenge siden; den formelle utnevnelsen av Bjørn Arild Gjerdalen til historielagets femte og meget fortjente æresmedlem. Første gang han ble observert hos oss var på fotoutstillinga i 1994, og siden har han vært med på det meste. Han har fortjenstfullt fylt flere roller i historielagets styre og vært helt essensiell i å knytte og utvide forbindelsene mellom historielaget og VIF. I tillegg har han vært sterkt involvert i samtlige av bokutgivelsene våre, hvorav høydepunktet må være det enestående historiske verket «Gatelangs på Vålerenga», som han og Reiner Schaufler fortjener all mulig ære for. Bjørn Arild virket både stolt og litt brydd av Even Haugseths rosende omtale ved overrekkelsen av medlemsnåla i «gull» og det praktfulle diplommet tegna av vår egen kunstner, Fred Arild Ruud.

Før neste og siste innslag slapp så Kirsten Paaby til og orienterte om pågående og kommende aktiviteter i bydelshuset, bl.a. de «grønne» nabolagskaféene.

I forbindelse med lanseringa av den nye boka «Vålenga, vi vil alltid værre her» hadde vi også gleden og æren av besøk skikkelig langveisfra. Anders Krystad tok i sin tid initiativ til å stifte Klanen og var leder der i mange år. Kanskje det så var skjebnen som gjorde at han via jobb i fotballforbundet endte opp i Vietnam, hvor han fikk ansvar for et fotballprosjekt blant barn og ungdom. Den nye boka begynte som en idé i hans hode; «Hva med å lage ei tegneseriebok om Vålerenga? Han fikk med tegnerne Ivan Emberland og Øyvind Sveen, men ville også ha med noen som kjente Vålerengas og VIF's historie godt som konsulenter og faktakontrollører. Da var Bjørn Arild Gjerdalen og historielagets nå nyvalgte nestleder Jarle Teigøy nesten selvskrevene. Tegnerne bor henholdsvis i Brasil og Vietnam og hadde derfor en meget god unnskyld-

ning for ikke å være tilstede ved lanseringa. Supplert av Bjørn Arild og Jarle fortalte imidlertid Anders om et varmt og levende kjærlighetsforhold til Vålenga og VIF, og om arbeidet med boka fra den første gryende idéen til det ferdige produktet. Han framholdt at han med hensikt ville lage ei subjektiv bok. Det skulle være hans egen historie om bydelen som han og vi er så glad i. Etter lanseringa vet vi at han har lyktes. Kort tid etter at vi fikk det enestående bildeposet «Gatelangs på Vålerenga» har vi altså fått nok en gave av ei bok. En observant leser vil kanskje også se at noen av miljøtegningene i den siste er gjenskapninger av fotografier i den første. Vi har bare en kommentar: Løp og kjøp!

Til slutt kunne vi rusle hjem gjennom kvelden etter nok et vellykka medlemsmøte.

Forrige side, til venstre: Ronny Arnesen liker seg godt under jorda i grotter og tunneler, og holdt et spennende foredrag om dette. Foto: Johnny Haglund.

Forrige side, til høyre: Fred Arild Ruud er utrolig god til å tegne og laget dette flotte bildet av vårt nyeste æresmedlem, Bjørn Arild Gjerdalen som her overrekkes av Even Haugseth. Foto: Jarle Teigøy.

Nede: Bjørn Arild Gjerdalen, Jarle Teigøy og Anders Krystad signerer tegneseriebøker. Foto: Mikkel Kjelstrup.

av Ewy Halseth (tidligere Helgerud)

Bjørge sa jo ingenting. Idet de var på vei ut av portrommet snudde Ewy seg halvveis og så seg tilbake. Et merkelig lyskjær fylte gårdsrommet bak henne og hun skjønte med ett, - det var BRANN!

Olaf og Edith gikk forbi hverandre i trappen uten å se hverandre på grunn av den tette røyken. Edith hadde forsøkt å ta med seg Påsan, undulaten som sto i buret sitt foran vinduet på kjøkkenet, men varmeutviklingen var allerede blitt så sterk at det var umulig å ta seg bort til vinduet. Med forkleet foran ansiktet styrtet hun ned trappene og ut. Et par minutter senere raste deler av trappen sammen.

Den egentlige årsaken til brannen var visstnok at et hjemmebrentapparat hadde eksplodert, men dette ble ikke offisielt bekreftet før senere. De fleste trodde at den gamle damen som bodde i første etasje hadde

forårsaket brannen fordi hun hadde lagret en stor mengde aviser foran ovnen som plutselig tok fyr. I stedet for å løpe ut å varsle brannen med en gang, lot hun det brenne, lukket døren bak seg, og gikk opp til Olaf og Edith og ringte på. "Kan du komme ned en tur?" spurte hun Olaf som på sin side begynte med å argumentere med at de hadde gjester, og at han ikke kunne gå fra gjestene. Omsider fortalte hun at det var begynt å brenne hos henne, men da hadde brannen allerede fått god tid til å spre seg videre fra den lille leiligheten. Olaf løp ut og fikk varslet naboer slik at de fleste kom seg ut i tide.

Ewy ble båret opp i tredje etasje i gården ved siden av til leiligheten til tante Elisabeth, - det som senere skulle bli hjemmet til Gunn, Eva og Kristin. Hun kastet opp, - og da hun gjennom vinduet i stua fikk se det enorme gnistregnet fra brannen, og brannmenn som sto med

Den 65 år gamle Konstance Olsen mistet livet da en eksplosiv braun fullstendig raserte bakgården i Hedmarksgata 6 på Vålerengen lørdag kveld. Braunvesenets røykdrykker måtte gi opp å trengte inn i bygningen og den omkomne ble først funnet søndag morgen i sin leilighet i 3. etasje.

De tre andre av boerne fikk skader da gården ble rømt i galemann. Alle er innlagt på Ullevål. Rykningen der det går ble opplyst av en av de tre som ble drept. En av dem, 46-åringen mistet all de tid og er nå husvile.

De tre som ble skadd er: Døen 30 år gamle Olfur. Hanssen som pådro seg beinbrudd da han bevistene under nedfellingen i brannstøvet og fell ned i gården, den 30 år gamle Svaleng. En av dem som fikk brannår i ansiktet og på hendene da hans forsøkte å stikke iden i sin lommebok der

Ruth Svendsen som fikk hjernerytelse da hun frist seg ned i brannstøvet men måtte slippes løst av før ansikt stoje der det hadde slått seg knute på tånet. Reportasje på side 7.

brannslanger som sprutet vannmasser mot hennes gård, - besvimte hun. Etterhvert som varmeutviklingen også medførte noe fare for dette huset som lå vegg i vegg, måtte folk evakueres herfra også.. Ewy ble båret på sterke armer over gaten til Gerd og Bjørn, venner av Edith og Olaf. Ewy følte seg ikke vel i en fremmed seng og med en pyjamas som det luktet ukjent av, og det var vanskelig å få sove, - vannpumpene bråkte hele natten og den lille kroppen skalv av de sterke inntrykkene. Hun forsto ikke helt hva som hadde skjedd.....!

Alt havde hun mistet i brannen, - fuglen Påsan, den flotte amerikadukken og dukkehuset.

Det var farlig å gå inn i bygningen etter at brannen var slukket, men Olaf fikk lov til å gå opp i leiligheten via den delvis ødelagte trappen. I et skatoll i teak (som var lukket og låst) i familiens leilighet fant han både sølvtøy og alle barnebøkene til Ewy (Tiden forlags serie "Gull-bøker") som fortsatt er i bruk og leses for hennes barnebarn i dag.

Bøkene har små brune flekker som viser at varmen bare nesten hadde trengt gjennom treverket. Ellers er bøkene like fine!

Den lille familien hadde mistet alt denne oktobernatten. Edith og Olaf fikk enestående hjelp fra naboer, venner og familie, men de var store mennesker så det var lite av klærne de fikk som passet dem. I de første ukene etter brannen bodde de hos gode venner i Hedmarksgata 7, deretter i 15 uker hos tante Anna som hadde større hjertelag enn husrom. Det gikk på et vis, - med to familier på to rom og kjøkken i en liten tregård i Hedmarksgata 2. Så omsider kunne den lille familien flytte inn i sin egen leilighet, som også hadde bad, i Hedmarksgata 8b der Ewy hadde sine lekekamerater. Hun og familien måtte starte sitt nye liv – nesten som før – men med dype spor i sjel og sinn.

32 mistet alt de eide ved
brannen på Vålerenga lørdag

Bakgården i Hedemagården 8 på Vallerenga minde om en stor fakkeltog på søndagsturen fra tre brønstropper nedslått fra lørdag kveld. Brønnen brøt ut i første etasje, hos familien Enger, og spredte seg med eksplosiv fart opp gjennom den exakte trappeoppgangen.

Fjernetallet av de 33 menneskene gikk både i gården, kom seg ned trappe farlegen, falt sammen — og toonen brannfremmet nådde fram. De som fremdeles var inne, måtte bruke brannløst eller hoppe ut i brannsløtt.

Ellerst brannen var begynt, så folk som var nær i nærheten, at det ble løst by i leilighetsblokken Kestane Olion. Hun har derfor (likovet vært våken da ilden spredte seg oppover etasjene, men så brannen kom, og hun ble hun ikke funnet det ut før det var for sent. Hun var i går morgen fallet ikke innendørs men hun var i sin fottuett at det ikke var noen gjennomsnulligheter.

Er av dem som hoppet ut var det 37 år gamle Aksel Evensen og hans kone, Aksel Evensen forteller til Arbeiderbladet:

«Jeg var inne i etasje med i brannsløtt — til slutt måtte jeg gi henne et puff. — Vi var i tredje etasje i den gamle Olion.

Kona har desuvert fått øyeblikkelig hjelp og med holde sønn. Sjal har jeg sluppet fra brystet med en stund, og det er det beste, sier Evensen.

Ekteparet Ane og Thorbjørn Nilsen i minste fire søn i lakener fra 2. etasje. Men først hadde de tullet sin 7 år gamle datter Britt inn i et flammehette og kastet henne ut i gården. Alle tre slapp befrige fra det.

Ekteparet Olaf og Edith i tredje etasje hadde også vært i brannsløtt. Den brannen begynte, forteller — Vi satt akkurat og hørte tippespråkene fra de fra Enger-vingen på bus om og togler. Deres må hjelpe meg — kom begge to.

Der gikk ned i 1. etasje, men ikke fikk det først før i 2. etasje, der i leiligheten, sin Olaf Helgerud. Der ble nærmest blind av røyken og heten. Fra Enger ville bli og hente seg i min bedrøvelse kom og hjalp hjem i det samme og fikk stoppet

De gikk fort, deretter kom og jeg. Da hadde ilden fått så godt tak i 3. etasje, at det var vanskelig å komme seg ned. Men som noen ting, måtte bare sette beina der vi ønsket trenne var. Vi var de minste som kom til tredje etasje, men som var i brannsløtt og brannsløtt på den andre siden av gården.

Deretter, eneste verdigsmåttel ble berge ut fra gården. Mange av familiene har ikke annerst, eller annerst i gården, og har tatt inn bodsløktninger eller kjente i nærmeste distrikt. Der har de også fått det mest nødvendige tyg.

Om det som forteller:

«Men skientingen på Lambertevest fikk jeg en noten ny dress. Men jeg hadde ikke tid til å kjøpe noen alle sammen og hver hadde med seg en kjole.

Familien Lehn i femte etasje måtte bli i gården med sløtt, mannen med en 3 uker gammel baby. Naboer sto utenfor og tok imot skrekkelig.

Brannspøkter T. M. o. s. som ledet sløktarbeidet, sier til Arbeiderbladet at gården på 1. etasje hadde vært i brannsløtt.

Der er noe av et mysterium at ilden kunne gå så fort fra etasje til etasje. Men i gården som både har sikker lukkesmekkemeisler for døre og trådløse i rutene i trappeoppgangen. — Den eneste trappa i gården var utstyrt med vip kom, og det var påsløtt og trengt inn i gården via stiger — selv for røykdykkere. Brannen var på sin høyeste ved 22-tila om kvelden og ble først sløkt søndag morgen.

Bakgården i Hedemagården 6 har trebetvegghen i Tokengata til 2. etasje, og det er i tredje etasje, sier unna. Ingen av disse gårde var imidlertid truet da brannvesenene hadde biler i gården og var med 40 Mann i sving, sier branninspektør Moe.

Gården som er i mur, står enskilt, men alle leilighetene i første etasje er i 2. etasje, og det er i tredje etasje, mellom etasjene, og gården står på vippen til i styre sammen når som helst. Men i tredje etasje er det sløktarbeidet, sier branninspektøren.

fil navn:
det riktige er: Edith —
↓
7/9-56 mine foreldre:
Eug Halseth
(tidl. Høgenrud)

Ewy, 6 år leker fornøyd i bakgården i Hedmarksgata 6 året før den dramatiske brannen.

Klassebilde 5b/g (1954-55) Vålerenga skole

Vi har fått inn et klassebilde med navn på alle gutta og en fin fortelling fra Lars Olle Engaas. Vi hadde bildet i arkivet vårt også, men det har aldri vært brukt i medlemsbladet. Bildet kopierte vi for noen år siden etter et besøk på Vålerenga skole. Stor takk til Lars Olle for at han sender oss bra innlegg til bladet.

Red.

Bakerst fra venstre: Finn Ansgar (Etterstadsletta 4), Jack Gunnar Jacobsen (Etterstadsletta), Jostein Swahn (Etterstadsletta), Sigurd Brenna (Etterstadsletta), Frank Eilertsen (Etterstadsletta), Tore Lauritz Johansen (Malerhaugen), Bjarne Andersen (Etterstadsletta 4) og Roger Heibæk (Etterstadsletta).

Midterste rekke fra venstre: Dag Terje Svendsen (Etterstadsletta 4), Petter Bråten (Etterstadsletta), Thore Gulbrandsen (Etterstadsletta 4), Terje Kristensen (Etterstadsletta), Jan Holt Johnsen (Kampen), Ole Jakob Bakke (Etterstadsletta), Tor Hermandsen (Dalehaugen), Erik Niord Larsen (Etterstadsletta), Lars Olle Engaas (Etterstadgatas forlengelse), Jan Erik Nyland (Etterstadsletta), Dag Karlsen (Etterstadsletta) og lærer Amund Hesbøl (Ulvøya).

Fremre rekke fra venstre: Per Kristian Karlsen (seinere Aasebø, Etterstadsletta 4), Gunnar Nielsen (Etterstadsletta), Svein Haanshuus (Etterstadsletta), Odd Arne Nilsen (Etterstadsletta), Jan Hilmar Hammer (Etterstadsletta), Sven Åge Bratvold (Kværner), Olaf Olsen (Etterstadsletta) og Kai Erik Åsen (Etterstadsletta).

Nogle kommentarer:

En elev blei overflytta til klassen året etter klassebildet, fordi han var så flink til å tegne. Lærer'n vår var også det, så han anbefalte Øyvind Bentzen å gå den veien. Han bodde i Vålerenggata 5, og var broren til historielagets Kari Barke-næs. Øyvind fikk eget reklamefirma og var ansvarlig for boka "Vålerenga skole 100 år". Han døde i 2003. I sjuende klasse begynte Øyvind Torgersen i klassen. Han bodde i direktørboligen til Fyrstikkfabrikken, der faren hans var direktør. Svein Haanshuus vant full pott, 80 kroner i geografi i radioprogrammet "Det spørs" med Rolf Kirkvaag i 1955. Han blei også president i Norges Bryteforbund, medlem av Norges idrettsforbund, og leder i olympiske leker. Erik Niord Larsen blei solo-oboist i Oslofilharmonien, og blei professor på Norges musikkhøyskole. Musikk blei også en viktig del av Dag Terje Svendsens liv. Ved siden av å undervise OBOS-ungene på Hovseter skole, var han dirigent i 25 år, og har også dirigert Vålerenga Janitsjar. Som jazzmusiker spiller han fortsatt på Bakkekroa i Smedstadkrysset i kvintetten "Just Friends". Vi andre blei litt av hvert og opplevde både livets gleder og livets smerte. Flere er dessverre døde; Kai Erik Åsen døde i et skipsforlis, men som forfatteren Kjell Askildsen skriver: "Den dagen vi dør spiller det ingen rolle om vi har levd et godt eller dårlig liv".

Da Svein vant 80 kroner

av Lars Olle Engaas

Gatene var folketomme og hele Norge hørte på Svein da han vant 80 kroner i "Det spørs" med Rolf Kirkvaag. Det var i 1955, og vi gikk i femte klasse. Lærer'n vår, Amund Hesbøl, hadde sørget for at hele klassen vår på Vålerenga var invitert til å være publikum i aulaen på den nye Marienlyst skole, der programmet foregikk. Da fikk Svein Haanshuus prøve seg i geografi. Svarte han riktig på det første spørsmålet, vant han ti kroner, tjue kroner på det andre, førti på det tredje og åtti på det fjerde. På hvert spørsmål måtte han betale tilbake halvparten av beløpet før han gikk videre.

Svein fikk spørsmål om Italias tre største byer (Roma, Milano, Napoli), verdens nest største øy (Ny Guinea). Det

vanskeligste spørsmålet han fikk var nok om en innsjø som har utløp i begge ender både til Østlandet og Vestlandet. Det var Lesjaskogsvatnet. Det fjerde spørsmålet har Svein glemt.

Neste dag var avisa Verdens Gang på besøk i storefri, og vi bar Svein på gullstol i skolegården. Så stort var det hele. Det blei jo sagt at vi trengte ikke artium om vi hadde gått på Vålerenga skole. Noen av oss fikk etter hvert det, også Svein, som fikk grilla hjernecellene sine noen år på universitetet. Nå lever han i Tranby i Lier, og har tilbrakt mye av arbeidstida i Drammen kommune.

Historielaget på Vålerengahjemmet

av Jarle Teigøy og Even Haugseth

Vi fikk i vinter en forespørsel fra Vålerengahjemmet om vi kunne holde et foredrag om bydelen og vise litt bilder fra strøket.

30. april var vi klare og nestleder Jarle Teigøy viste en fotofremvisning fra bydelen og litt idrettshistorie, som ble tatt godt i mot av beboerne. Bjørn Granlund rigget opp vår framviser og sørget for at det ble en severdig stund. Det var tydelig at flere kjente seg igjen og husket mye av den nyere historien. Beboerne syntes det var særlig morsomt å se bilder fra hvordan det så ut før "Vaalerengens gamlehjem" ble bygget i 1917.

Even Haugseth hadde satt sammen over 130 bilder fra historielagets arkiv og skrevet opplysninger til bildene. Disse ble vist for forsamlingen, og det hele varte i underkant av en time.

Historien om Gamlehjemmet

I årene like etter århundreskiftet var det ingen skikkelige gamlehjem i Oslo, eller Kristiania som byen dengang het. Det var stort behov for offentlig eldreomsorg. Det hadde visstnok vært vanlig at private tok seg av eldre mot betaling. Antakelig var det Kristiania Menighetspleiers Fellesutvalg (nå Oslo Menighetspleies Fellesutvalg, eller O.M.F.) ledet av pastor Eugen Hansen, sammen med kommunen, som tok initiativet til å få bygget gamlehjemmet. Det ble bygget to slike institusjoner i byen på denne tiden, begge i regi av «Fellesutvalget»: det ene i Geitmyrsveien og det andre var Vålerengens gamlehjem.

Kommunen ga fri tomt nederst på Etterstad, på vestsiden av skjæringen til Gjøvikbanen, og nord for Etterstad Kolonihage. Tomten fikk senere gateadressen Etterstadgata 10.

Bygningen kostet totalt 177.000 kr i 1917. Kommunen ga et avdrags- og rentefritt lån på 100.000 kr, og Enkekassen ga et avdragsfritt 1ste prioritetslån på 50.000 kr til 5 % rente. Fellesutvalget (nå O.M.F.) ga 27.000 kr.

Historielaget ble ønsket velkommen av Karoline Ormåsen på Vålerengahjemmet mens Jarle Teigøy gjør seg klar til visningen. Foto: Bjørn Granlund

Sommerkveld i Odalsgata

av Petter Opperud

Sommerens gulbrune støvskeer letter
fra gata når hundene løper forbi.
Sollyset flimrer i gyllengrønt flettverk
fra lønnen på hjørnet og aln og syrin.
Salviens blå blomster i kassa ved veggen
kaster små skygger på tynn rosmarin.
Mens gresslåken nikker med bustede hoder
mot katten som stikker ut fra Nr 9.

Freden seg senker mens grillrøyken stiger
pilsflasker åpnes og vin helles i.
Pølser og brus går i ball-sugne unger,
gitarene søker sin kvelds-harmoni.
Basilikum blandes med fin oregano
og merian til litt tomat-trylleri.
Mens pinnsvinet starter sin kveldstur i hekken
og enslige par rusler kveldstur forbi.

Jobben i morgen er timevis unna.
Ungene legger seg nok klokka ti
når sola når spiret på kirken på Kampen
og brytes i ol-glass til lysmaleri.
Bjerkene drysser og kattene jamrer
i smrertefull, elskelig katterfoni.
Mens livet er herlig og sommeren evig
og gata vår lever med varm poesi.

Vålerenga har mange fine hus, som dette i Odalsgata 21.
Foto: Petter Opperud.

KALENDER

MEDLEMSMØTE 10. SEPTEMBER
kl. 19:00 i menighetssalen Vålerenga kirke

Tom Nordlie: En fotografisk vandring gjennom Kristiania på 1880-tallet

På vårt første høstmøte satser vi på lokale krefter. Vi lar Vålerengen pikekor, som vi kjenner godt fra tidligere møter, innlede med vakker korsang. En annen kjenning er Tom Nordlie, som også bor på Vålerenga. For snart 2 år siden var hos oss og snakket om "Kongens biler". Han er også veldig interessert i byen som vi bor i, og tar oss med på en fotografisk vandring gjennom Kristiania på 1880-tallet. Vi får se bydeler som er lette å kjenne igjen. Andre steder som Vika og Vaterland har gjennomgått en total forvandling siden da. Så kikker vi innom historiske bygg og hus hvor kjente folk har bodd.

Etterpå avslutter vi kvelden med kaffe og vafler fra vår utmerkede kjøkken. Parkeringslapp er nødvendig i frontruta hvis en vil stå gratis ved Vålerenga kirke, så si fra når dere kommer hvis dere har behov for det.

Velkommen!

Vika. Oslo Museum/Thorkel J. Thorkelsen

Vålerengen pikekor/Bjørn Granlund

Bispegata. Oslo Museum/Anders B. Wilse

Fotoutstilling 2019

Andre helg i oktober er det også i år klart for fotoutstilling. Hovedtemaene er:

- 40 år siden kirkebrannen – se amatørfilm fra den dramatiske brannen 18. september 1979 samt nye og forstørrede bilder tatt under og etter brannen
- VIF-bohemene Henger'n, Bonden og Bruno – 80 år
- Hvordan ble Vålerenga til? – Hvordan så det ut på og rundt Vålerenga før den store utbygginga kom?
- Radioer – Det har vært en utrolig utvikling på radiofronten gjennom tidene, og nå blir det gjensyn med en del av dem
- FØR/NÅ-bilder fra Vålerenga – Vi sammenligner hus og gateløp som de ser ut nå, og hvordan de var
- Tegneserieblader er kanskje snart historie – Kom og bla i gamle Donald Duck-Tarzan-Tempo-James Bond-Knoll og Tott-Skipper'n
- Oslo miljøhovedstad 2019 – Vålerengas grønne hjørne: Gjenbruk, reparasjoner, matdyrking, kampen for et rent miljø osv. gjennom tidene
- Ny kalender for 2020 – Som vi pleier, presenterer vi neste års bildekalender for Vålerenga
- Lasse Breens Vålerenga – Vi har stiftet bekjentskap med han gjennom de siste medlemsbladene – Nå viser vi fram mer av dette
- Klassebilder – Heller ikke i år har vi glemt skolen som mange av dere har gått på – Flere bilder fra arkivet vises.

Har du noe vi kan låne og stille ut?

Vi er spesielt ute etter radioer, men også platespillere, grammofooner, plater, kassettspillere, kassetter, TV'er osv. Vi kan evt. hente hjemme hos deg og leverer det også tilbake. Har du gamle tegneserieblader som vi kan vise fram? Si fra til oss på epost@valerenga.org eller ring 938 01 902.

Har du bilder, fortellinger eller noe som passer til det grønne hjørnet på utstillinga?

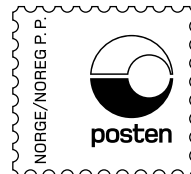
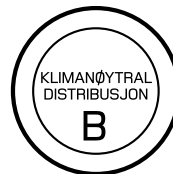
Ta kontakt med Kirsten Paaby i bydelshusets kulturgruppe som også arrangerer "Grønne nabolagskaféer" siste tirsdagen i hver måned. E-post: paaby.kirsten@gmail.com Mobil: 909 74 788

Vi hører gjerne fra dere.

På forhånd takk!

Avsender/Retur:

VÅLERENGA HISTORIELAG
Hedmarksgata 2
0658 Oslo

MER GAMMELT ENN NYTT

Årgang 22 - nr. 2/2019
ISSN 1890-9094

Informasjonsblad for
VÅLERENGA HISTORIELAG

epost@valerenga.org

Bankkonto: 0530 04 78222

Leder

Even Haugseth

Nestleder

Jarle Teigøy

Kasserer

Gro Shakesby

Sekretær

Håkon Olav Harald Engh

Styremedlem

Bjørn Granlund

Varamedlemmer

Wenche Ekstrøm
Reiner Schaufler
Petter Opperd

Kalendergruppe

Haide Østreng

Fotogruppe

Fotografering, innsamling og
digitalisering av bilder:

Bjørn Granlund
901 80 290
foto@valerenga.org

Idrettsgruppe

Om bydelens idrettsmiljø
Bjørn Arild Gjerdalen
909 19 250
b.gjerdalen@gmail.com

Fotoutstillingsgruppe og redaksjon medlemsavisa

Even Haugseth
938 01 902
leder@valerenga.org

Layout og sats:

Reiner Schaufler

Korrekturleser:

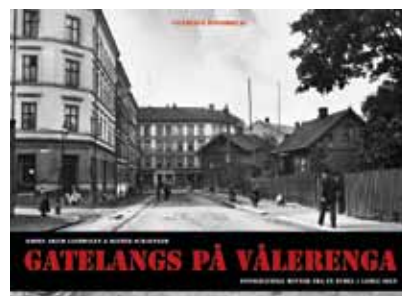
Kate Norderhaug Wohlstedt

Salgstorget

Bestilling: foto@valerenga.org eller tlf. 901 80 290

Historielagets kalender 2019
Kr. 100,- + porto

Gatelangs på Vålerenga
Kr. 390,- + porto

Historielagets
Kopp 100,-
Caps 100,-
Skjorte 180,-

VIF-bok Heia Vål'enga!
Kr. 450,- + porto

VIF jubileums-CD
Kr. 199,- + porto

Vålerenga historielag på nett:

valerenga.org
www.facebook.com/valerenga.historielag

Så enkelt er det å støtte Vålerenga historielag

Er du kunde hos Norsk Tipping
og tipper eller spiller Lotto, Joker
eller andre spill. Registrer denne
strekken og tallrekka under
neste gang, så støtter du indi-
rette Vålerenga Historielag. Din
innsats og premie blir uforandret.
Takk for støtten!

32774890364462